

ریاست جمهوری

سازمان ملی استاندارد ایران

بسته تحقق مشارکت در استاندارد سازی توسط دستگاه های اجرایی

معاونت تدوین و ترویج استاندارد

تابستان ۱۴۰۴

قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد

مواد مرتبط :

ماده ۳- سازمان مرجع رسمی حاکمیتی در کشور می‌باشد که عهده‌دار سیاستگذاری، حسن نظارت و هدایت نظام استاندارد و اطمینان بخشی به کیفیت کالاها و خدماتی است که در داخل کشور تولید یا ارائه و یا به کشور وارد و یا از کشور صادر می‌شود. رعایت سیاست‌های کلی نظام از قبیل سیاست‌های کلی سلامت و بند (۲۴) سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در این خصوص الزامی است. تبصره ۱- به منظور تسریع در فرآیند استانداردسازی، کلیه دستگاههای اجرایی تابعه قوه مجریه به استثنای دستگاههایی که وظایف خاصی در قانون اساسی برای آنها تعیین شده است، موظفند مقررات فنی حوزه مربوطه را با رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی تدوین، اجراء و بر آن نظارت کنند. سازمان موظف است بر فرآیند تدوین و حسن اجرای استانداردها در این دستگاهها نظارت نماید.

تبصره ۲- دستگاههای اجرایی که بر اساس ضوابط بین‌المللی فعالیت می‌کنند موظف به رعایت و اجرای ضوابط مربوط در حوزه فعالیت‌های مرتبط می‌باشند.

تبصره ۳- کلیه دستگاههای اجرایی موضوع تبصره (۱) این ماده موظفند به منظور توسعه استانداردهای ملی، استانداردهای تخصصی دستگاه مربوطه را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذی‌ربط، جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان که با حضور ذی‌نفعان تشکیل می‌گردد ارائه نمایند.

ماده ۴- کلیه دستگاههای اجرایی موضوع تبصره (۱) ماده (۳) این قانون و ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، دانشگاهها و مراکز آموزشی و پژوهشی مکلفند در امر تدوین استانداردها و سایر امور مربوط با سازمان همکاری داشته باشند. نحوه همکاری با هماهنگی دستگاههای مذکور تعیین می‌گردد.

دستورالعمل تخصصی تبصره‌های (۱) الی (۳) ماده ۳ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد

این دستورالعمل تخصصی برای تعیین شیوه اقدام دستگاه‌های اجرایی تابعه قوه مجریه (به استثنای دستگاه‌هایی که وظایف خاصی در قانون اساسی برای آنها تعیین شده است) در تدوین مقررات فنی با رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی و تدوین استانداردهای ملی بر اساس استانداردهای تخصصی دستگاه اجرایی و نحوه نظارت بر حسن اجرای مقررات فنی و استانداردهای ملی مطابق تبصره‌های (۱) الی (۳) ماده ۳ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب سال ۱۳۹۶ تدوین و در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۸/۲۸ یکصد و شانزدهمین شورای عالی استاندارد به تصویب رسیده است.

ماده ۱- در این دستورالعمل، واژه‌ها و اصطلاحات با تعاریف به شرح زیر به کار می‌رود:

الف - سازمان:

سازمان ملی استاندارد ایران

ب - قانون:

قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد کشور

پ - مقررات فنی:

هر مقرراتی که جنبه الزامی داشته و از سوی دستگاه اجرایی برای حفظ ایمنی و سلامت و منافع جامعه تدوین و اجرا می‌شود. الزامات فنی در مقررات فنی به صورت مستقیم به یک یا چند استاندارد یا به بندهایی از یک/چند استاندارد به عنوان مشخصات فنی یا آیین‌نامه کاری ارجاع داده می‌شود.

ت - استاندارد مرجع

استاندارد ملی یا بین‌المللی معتبر که به صورت کامل یا بندهایی از آن در مقررات فنی به کار رفته است. **تبصره:** استاندارد بین‌المللی که به عنوان مرجع در تدوین استاندارد ملی یا مقررات فنی بکار می‌رود (اعم از محتوای کامل استاندارد بین‌المللی یا بند(هایی) از آن) نباید مغایر با قوانین جاری کشور، موازین شرعی، عرف جامعه، منافع ملی و شرایط اقلیمی کشور باشد.

ث - استاندارد تخصصی

استاندارد تخصصی به استاندارد با مرجع معتبر گفته می‌شود که مرتبط با حوزه کاری تخصصی یک دستگاه اجرایی است که باید به استاندارد ملی تبدیل شود.

ج- کمیته برنامه ریزی

مجمع علمی، فنی و اجرایی متشکل از افراد ذکرشده در زیربند ۶-۲-۱ روش اجرایی فرآیند تدوین استانداردهای ملی ایران به شماره ۳۳/ر که پیشنهادات دریافتی از سوی دفتر تدوین را با وظایف و اختیارات به شرح زیر بررسی و در صورت لزوم تصویب می کند:

- تعیین اولویت تدوین استانداردهای ملی؛

- تعیین و تایید منبع پیشنهادی.

چ- کمیته ملی

مجمع علمی و فنی است که با کسب نظرات افراد ذکرشده در زیربند ۶-۴-۷-۲ روش اجرایی فرآیند تدوین استانداردهای ملی ایران به شماره ۳۳/ر با وظایف و اختیارات به شرح زیر تشکیل می شود:

- بررسی و اتخاذ تصمیم در مورد پیش نویس استانداردهای ملی؛

- بررسی و اتخاذ تصمیم در مورد ابطال استانداردهای ملی.

ح- کمیسیون های تخصصی

منظور کمیسیون های اولیه، فنی و نهایی فرایند تدوین استاندارد می باشد که تعاریف آنها در آخرین نسخه به روز روش اجرایی فرآیند تدوین استانداردهای ملی ایران به شماره ۳۳/ر ذکر شده است.

خ- کمیته فنی متناظر

کمیته های فنی/ فرعی متناظر با کمیته های سازمان های بین المللی/ منطقه ای استانداردسازی یا گروه های کاری مستقل از کمیته های فنی/ فرعی، در این سازمان ها می باشند که متشکل از جمعی با ترکیب حتی الامکان متوازن از کارشناسان و نمایندگان طیف فراگیر گروه های ذینفع و ذیربط کشور در زمینه فعالیت مرتبط می باشد. این کمیته ها، از این پس در این روش اجرایی به اختصار کمیته متناظر نامیده می شود.

ماده ۲- سازمان مسئولیت نظارت بر رعایت استانداردهای مرجع را در تدوین مقررات فنی مورد نیاز دستگاه اجرایی، را برعهده دارد. دستگاه اجرایی موضوع تبصره ۱ ماده ۳ قانون موظف است پس از نهایی شدن مقررات فنی مورد نیاز خود، یک نسخه از آن را برای سازمان ارسال نماید و در صورت اعلام مغایرت، ضمن انجام اقدامات اصلاحی و اعمال نظرات، سازمان را از نتایج اقدامات به عمل آمده مطلع نماید. ساختار و قواعد نگارش مقررات فنی برابر ضوابطی خواهد بود که در یک روش اجرایی تبیین و پس از تصویب ریاست سازمان ابلاغ می شود.

ماده ۳- روش‌های انتخاب استاندارد مرجع در تدوین مقررات فنی:

تنظیم‌کنندگان مقررات فنی برای ارجاع به استانداردهای مرجع می‌توانند حسب شرایط از یکی از روش‌های ذیل استفاده کنند:

۳-۱ - انتخاب یک استاندارد مرجع به صورت کامل، جهت ارجاع در یک مقررات فنی برای پوشش الزامات فنی؛

۳-۲ - انتخاب چندین استاندارد مرجع به صورت کامل، جهت ارجاع در یک مقررات فنی برای پوشش الزامات فنی؛

۳-۳ - انتخاب بند یا بندهایی از یک یا چند استاندارد مرجع جهت ارجاع، که مرتبط با هدف تدوین مقررات فنی باشد یا حذف بندهایی از استاندارد مرجع که برای هدف نظارتی نامناسب تشخیص داده شود.

ماده ۴- الزامات ارجاع به استاندارد مرجع در تدوین مقررات فنی

در تدوین مقررات فنی به دو روش می‌توان به استاندارد مرجع ارجاع داد:

۴-۱- روش ارجاع به عنوان و شماره استاندارد مرجع یا بند های ارجاع شده از استاندارد مرجع با ذکر تاریخ انتشار (روش ایستا)

در این روش تا زمانی که دستگاه اجرایی لازم بداند حتی در صورت تغییر یا تجدید نظر آن استاندارد مرجع می‌تواند از محتوای استاندارد قبلی استفاده کند و هر گونه تجدیدنظر بعدی در استاندارد مرجع که ممکن است پس از تاریخ مشخص شده انجام شود، به طور خودکار در مقررات فنی گنجانده نمی‌شود.

۴-۲- روش ارجاع به عنوان و شماره استاندارد مرجع یا بند های ارجاع شده از استاندارد مرجع با ذکر آخرین ویرایش استاندارد (روش پویا)

ارجاع به استانداردهای مرجع در مقررات فنی شامل یک استاندارد بدون ذکر تاریخ یا اشاره به عنوان و شماره استاندارد مرجع با ذکر عبارت آخرین نسخه به‌روز شده یا «آخرین ویرایش» است و در این روش تدوین مقررات فنی با انتشار نسخه‌های بعدی استاندارد مرجع بدون نیاز به تجدید نظر مجدد مقررات فنی به‌روز می‌شود.

تبصره ۱: استفاده از روش ارجاع به استاندارد مرجع با ذکر تاریخ انتشار یا روش ایستا به عنوان محدودکننده‌ترین شکل در نظر گرفته می‌شود و برای مواردی توصیه می‌شود که به تشخیص دستگاه اجرایی نسخه‌های آینده یک استاندارد ممکن است بر هدف یا هدف مقررات تأثیر اساسی بگذارد.

تبصره ۲: دستگاه اجرایی چنانچه قصد دارد الزامات نظارتی خود را با بندها، جداول، شکل‌ها یا ضمیمه‌های خاص یک استاندارد مرجع هماهنگ کند، بهتر است از روش ارجاع پویا به دلیل امکان تغییر محتوا خودداری، و از روش ایستا استفاده کند.

ماده ۵- دستگاه اجرایی موظف است استاندارد تخصصی خود را که با استفاده از استانداردهای معتبر یا بهره‌گیری از فعالیت‌های پژوهش محور تدوین نموده است، به منظور تبدیل به استاندارد ملی به سازمان ارائه تا در فرایند تصویب استاندارد ملی ایران با رعایت شفافیت، مشارکت، اجماع نظر و حفظ منافع گروه‌های ذی‌نفع و هماهنگ بودن محتوای آن با مندرجات تبصره ماده ۱ قرار گیرد.

تبصره ۱: دستگاه اجرایی ملزم به معرفی نماینده تام‌الاختیار برای مشارکت در کمیته‌های برنامه‌ریزی، کمیسیون‌های تخصصی و کمیته‌های ملی تدوین استانداردهای ملی و کمیته‌های فنی متناظر می‌باشد.

تبصره ۲: فرایند تصویب یک استاندارد ملی شامل طرح و تصویب در کمیته‌های برنامه‌ریزی، برگزاری کمیسیون‌های اولیه، فنی و نهایی و تصویب در کمیته ملی تخصصی مطابق ضوابط مندرج در روش اجرایی مصوب ریاست سازمان است.

تبصره ۳: ساختار و قواعد نگارش استاندارد ملی از آخرین ویرایش استاندارد ملی شماره ۵ با عنوان استاندارد ملی ایران- ساختار و شیوه نگارش تبعیت می‌کند.

ماده ۶- دستگاه اجرایی موظف است گزارش اجرای مقررات فنی و استانداردهای ملی را به سازمان ارسال نماید. ضوابط و نحوه گزارش‌دهی و برنامه زمان‌بندی آن و بازخورد و نظارت بر اساس روش اجرایی است که با همکاری دستگاه‌های اجرایی، تبیین و پس از تصویب ریاست سازمان ابلاغ می‌شود.

ماده ۷- سازمان اداری و استخدامی به منظور حصول اطمینان از رعایت تبصره‌های ۱۱ الی ۳ ماده ۳ قانون توسط دستگاه اجرایی، فرایند تدوین و اجرای مقررات فنی و اجرای استانداردهای ملی را به عنوان یکی از شاخص‌های اختصاصی دستگاه‌های اجرایی در ارزیابی عملکرد سالانه آنها لحاظ نماید و با همکاری سازمان آن را در دستگاه اجرایی مورد ارزیابی و امتیازبندی قرار می‌دهد.

این دستورالعمل در ۷ ماده و ۶ تبصره تهیه و در یکصد و شانزدهمین اجلاس هیئت شورای عالی استاندارد مورخ ۱۴۰۱/۸/۲۸ به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ آن از سوی ریاست سازمان قابل اجرا خواهد بود.

عنوان شاخص :

عنوان شاخص : میزان تحقق اهداف استانداردسازی دستگاه

امتیاز : ۳۰

زیر شاخص :

امتیاز	عنوان زیر شاخص	ردیف
۱۵	تدوین مقررات فنی با رعایت ارجاع به استانداردهای ملی و بین المللی	۱
۱۵	تدوین استانداردهای ملی و مشارکت در تدوین استانداردهای ملی مرتبط	۲
۵	مشارکت در تدوین استانداردهای بین المللی *	۳
۵	ترویج استانداردهای ملی در راستای تقویت تولید داخل *	۴
*ردیف های ۳ و ۴ در راستای کمک ه کسب امتیاز دستگاه های اجرایی در نظر گرفته شده است		

۱. عنوان برنامه مقررات فنی

اقدامات دستگاه اجرایی :

در اجرای تبصره ۱ ماده ۳ و مواد ۲ الی ۴ دستورالعمل تخصصی دستگاههای اجرایی مکلفند در تدوین مقررات فنی خود از استانداردهای مرجع ملی و بین المللی استفاده کنند. روش استفاده از استانداردهای مرجع در ماده ۳ دستورالعمل و شیوه ارجاع به استانداردها در ماده ۴ دستورالعمل تخصصی به صورت کامل درج شده است

جدول شماره ۱- نحوه گزارش مقررات فنی

ردیف	عنوان مقررات فنی	استانداردهای مورد ارجاع	شیوه ارجاع	شماره ویرایش و سال تصویب	لینک فایل مقررات فنی

۲. عنوان برنامه تدوین استاندارد ملی

اقدامات دستگاه اجرایی :

- ۱- معرفی یک دفتر به عنوان دفتر متولی استاندارد سازی؛
- ۲- گذراندن دوره آموزشی نحوه تدوین استاندارد ملی (شامل آموزش استاندارد ۵ و روش اجرایی نحوه تدوین استاندارد)؛
- از سال ۱۴۰۱ تاکنون ۵ بار به صورت کلی برای کلیه دستگاههای اجرایی و یا در محل با توجه به درخواست دستگاه اجرایی برگزار شده است.
- ۳- ثبت نام حقوقی متولی استاندارد سازی در سامانه سمایار ؛
- ۴- ثبت پیشنهاد تدوین/تجدیدنظر استانداردهای ملی در سامانه سمایار حسب اجرای تبصره ۳ ماده ۳ و ماده ۵ دستورالعمل تخصصی؛
- ۵- تهیه پیش نویس استانداردهای ملی تخصصی پس از تصویب پیشنهادات در کمیته برنامه ریزی و با رعایت الزامات روش اجرایی فرایند تدوین استانداردهای ملی در رعایت حقوق ذینفعان و مشارکت دهی همه گروه های ذینفع و ذی ربط؛

۶- مشارکت در تدوین استانداردهای ملی به عنوان عضو از مرحله کمیته برنامه ریزی تا کمیته ملی حسب ارتباط با وظایف دستگاه اجرایی.

جدول شماره ۲- گزارش دهی استانداردهای ملی تدوین شده با محوریت دستگاه اجرایی

ردیف	شماره استاندارد ملی	عنوان استاندارد ملی	نام دبیر (حتما از کارکنان دستگاه باشد)	ملاحظات
				استاندارد ملی مصوب سال ارزیابی باشد

جدول شماره ۳- نحوه گزارش دهی مشارکت در تدوین استانداردهای ملی

ردیف	عنوان جلسه	شماره جلسه / عنوان استاندارد	ملاحظات
	کمیته برنامه ریزی	تاریخ و عنوان کمیته برنامه ریزی	اسامی نمایندگان شرکت کننده
	کمیسیون های اولیه، فنی و نهایی	- عنوان استاندارد ملی - شماره استاندارد ملی یا نام دبیر تدوین	اسامی نمایندگان شرکت کننده (برای کسب امتیاز در کمیسیون های تخصصی استاندارد باید در کمیته ملی مصوب شده باشد)
	کمیته ملی	- شماره اجلاس - عنوان کمیته ملی - تاریخ کمیته ملی	اسامی نمایندگان شرکت کننده (برای کسب امتیاز در کمیسیون های تخصصی استاندارد باید در کمیته ملی مصوب شده باشد)
مشارکت در تدوین استانداردهای ملی شامل شرکت نمایندگان دستگاه اجرایی در جلسات کمیته برنامه ریزی، کمیسیون های اولیه، فنی و نهایی، کمیته ملی می باشد که در جدول موارد مورد نیاز جهت گزارش دهی درج شده است			

۳. عنوان برنامه مشارکت در تدوین استانداردهای بین المللی

طبق تبصره ۱ ماده ۵ دستور العمل تخصصی، دستگاه‌های اجرایی به عنوان ذینفعان کلیدی استانداردها باید نسبت به استانداردهای بین المللی در دست تدوین و رویکردهای جهانی در این عرصه آگاهی داشته باشند و برای حفظ منافع ملی و همگام سازی فعالیت های خود با محتوای استانداردها به عنوان سند علمی با پشتوانه اجماع ذینفعان بین المللی و ملی در فرایند استانداردسازی بین المللی مشارکت نمایند.

اقدامات دستگاه اجرایی :

- ۱- عضویت حقوقی دستگاه در کمیته فنی/فرعی متناظر از طریق سامانه مشارکت در تدوین استانداردهای بین المللی به آدرس <https://isd.inso.gov.ir> (متولی استانداردسازی)؛
- ۲- پذیرش وظایف دبیرخانه ای (اداره مطلوب و عملکرد موثر دبیرخانه کمیته متناظر، ارتقاء عضویت در کمیته فنی بین المللی از ناظر به فعال)؛
- ۳- پذیرش نقش بین المللی کارشناس خبره یا سایر نقش ها حسب ظرفیت دستگاه اجرایی.

جدول شماره ۴- نحوه گزارش دهی مشارکت در فعالیت های استاندارد سازی بین المللی

ردیف	نوع اقدام	شماره کمیته متناظر	توضیحات
۱	عضویت حقوقی دستگاه در سامانه	به ازاء هر کمیته نام و نام خانوادگی نماینده نیز ذکر گردد	
۲	پذیرش وظایف دبیرخانه ای		
۳	پذیرش نقش بین المللی	شماره پروژه/گروه کاری که نقش بین المللی در آن ثبت شده است ذکر گردد	

عنوان برنامه ترویج استانداردهای ملی و بین المللی

در اجرای ماده ۴ قانون و به منظور نهادینه شدن بهره گیری از استانداردهای ملی تهیه محتوای ترویجی استانداردهای ملی و بین المللی یکی از سنجه های ارزیابی عملکرد تحقق استاندارد سازی می باشد.

اقدامات دستگاه اجرایی:

دستگاه اجرایی با توجه به حوزه فعالیت خود و استانداردهای مورد استفاده نسبت به تهیه محتوای ترویجی شامل موشن گرافی ، پوستر یا بروشور آگاهی دهنده در مورد یک استاندارد ملی/ بین المللی و فواید آن به عنوان عملکرد دستگاه در برای سنجه ترویج استاندارد اقدام می نماید . برای مثال تهیه بروشور در زمینه استانداردهای هوش مصنوعی یا امنیت اطلاعات به نحوی که برای گروه مخاطبان خاص مثلا سایر دستگاههای ، شرکت ها و سازمان قابل استفاده باشد و آنها را تشویق به بهره برداری از استانداردها نماید و نقش آگاهی دهنده داشته باشد .

جدول شماره ۵ نحوه گزارش دهی عملکرد ترویج استاندارد

ردیف	شماره استاندارد	عنوان استاندارد	نوع کار ترویجی	ملاحظات
			موشن گرافی / پوستر و بروشور	فایل محتوای ترویجی باید برای ارزیاب ارسال شود.

۵- تایید گزارش عملکرد دستگاههای تابعه

دستگاههای اجرایی که دستگاههای تابعه آنها مشمول ارزیابی عملکرد هستند، موظفند در طول سال نسبت به مدیریت و هدایت اجرای تبصره های ۱ تا ۳ ماده ۳ و ماده ۴ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد ایران در سطح ستاد و دستگاههای تابعه اقدام کنند و در بازه زمانی ارزیابی عملکرد، فرم مربوطه را تکمیل نمایند.

فرم تایید عملکرد دستگاه اجرایی در شاخص میزان تحقق اهداف استانداردسازی دستگاه

عنوان دستگاه اجرایی : در این قسمت نام سازمان اصلی / وزارت ذکر شود برای مثال وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
عنوان سازمان تابعه: در این قسمت مشخصات دستگاه اجرایی درج شود برای مثال شرکت پست جمهوری اسلامی ایران

شماره:

تاریخ:

معاون محترم تدوین و ترویج استاندارد

با سلام و احترام،

بدین وسیله گزارش ارزیابی عملکرد سازمان / دستگاه مرتبط با مقررات فنی - تدوین استانداردهای ملی و مشارکت در آن ، مشارکت در تدوین استانداردهای بین المللی و ترویج استانداردهای ملی مندرج در جداول یک تا ۵ مورد تایید می باشد.

متولی استاندارد سازی ستادی دستگاه اجرایی (امضا)

اطلاعات تماس با دفاتر حوزه استانداردسازی

دفتر تدوین استانداردهای ملی - ۸۸۶۵۴۰۴۲

دفتر آموزش و ترویج استاندارد - ۸۸۶۵۴۰۳۰

دفتر مطالعات تطبیقی و مشارکت در تدوین استانداردهای بین المللی - ۸۸۶۵۴۰۶۰